

Mama, de meester

Hoe basisscholen verschillend omgaan met leerproblemen

Thomas is een aardig 11-jarig jongetje met een leerprobleem. Hij volgde 'gewoon' onderwijs op een basisschool met een zorgsysteem en een zorgstructuur. Dit betekende dat er een intern begeleider was, een remedial teacher en een leerlingvolgsysteem. Desondanks viel Thomas er, volgens zijn ouders, 'flink uit de boot'. Zijn moeder beschrijft hoe het op een andere gewone basisschool wél lukte hem met plezier naar school te laten gaan. Tevens plaatst ze een aantal kanttekeningen bij de huidige plannen voor 'Passend onderwijs' en probeert ze andere ouders een raamwerk te bieden bij het zoeken naar een geschikte school voor een kind met leerproblemen.

Tekst: Ria van Dinteren¹

Iedereen wist dat het niet kon in deze school... tot die nieuwe leerkracht kwam, die niet wist dat het niet kon en het gewoon deed en merkte dat het lukte!

Het is oktober 2005 als we ons realiseren dat er met ons kind iets aan de hand is. Hij was nooit de beste van de klas, maar het lijkt wel alsof het steeds slechter met hem gaat. We besluiten het probleem maar weer aan te kaarten bij de basisschool: 'wij vinden dat het niet goed gaat met Thomas'. De school vindt dat er inderdaad iets met het kind is: het is namelijk niet gemotiveerd en daarom erg moeilijk te hanteren in de klas, maar verder

De school vindt dat er inderdaad iets met het kind is: het is namelijk niet gemotiveerd

is er niets aan de hand. Uit de CITO-gegevens blijkt echter dat er sprake is van een forse achterstand. We besluiten dat Thomas getest gaat worden bij een externe instantie.

Tussen de testdagen door krijgen we steeds vaker signalen dat er nog meer aan de hand is. De relatie met de leerkracht verslechtert en ons kind komt thuis met blauwe plekken. Er volgen gesprekken op school met de directeur, de leerkracht en de interne begeleider. Dat leidt vanuit de school tot aanscherpen van de (gedrags)regels waaraan Thomas zich moet gaan houden. In maart ontvangen we de uitslag van de test. We schrikken er enorm van. Hij blijkt een achterstand van ruim twee jaar te

hebben, dyslexie, een laag zelfbeeld en een laag IQ. Kortom: hij 'mag' naar het Speciaal Basis Onderwijs. We besluiten om ons kind weg te halen van de school waar hij op zit, verbijsterd als we zijn door het feit dat ze ons kind niet goed hebben beoordeeld. Maar wat nu?

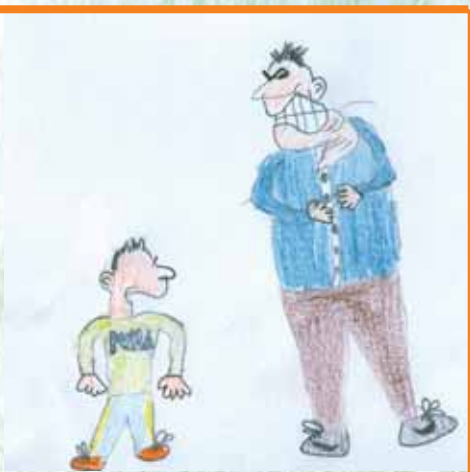
'Hij mag naar het Speciaal Basis Onderwijs.' Maar we geven de voorkeur aan een gewone school, om meerdere redenen. Allereerst is daar het idee dat een kind in zijn totaliteit gezien moet worden en dat niet uitsluitend zijn leerproblemen in beeld moeten zijn. Verder denken wij dat de school mede verantwoordelijk is voor de achterstand van Thomas. Ook het machtsconflict tussen ons kind en de leerkracht had voor hem verregaande gevolgen. Tot slot zien we dat zijn gedrag in andere situaties geen problemen oplevert en dit leidt tot de conclusie dat wellicht zijn problemen met leren de oorzaak zijn van zijn niet-aangepaste gedrag in de groep.

We besluiten op zoek te gaan naar een gewone basisschool waar leerkrachten werken die in ons kind geloven en gewoon op een aardige manier met hem omgaan. Die naar hem luisteren en hem aanmoedigen als hij wat wil leren. Zonder het woord ooit gehoord te hebben gingen we dus op zoek naar 'inclusief onderwijs' voor Thomas, waar ook naar zijn kwaliteiten gekeken

Inclusie in het onderwijs

Momenteel worden er voorbereidingen getroffen om de wet op het primair onderwijs (WPO) aan te passen waardoor een school de plicht heeft om elk kind dat zich aanmeldt en een handicap of beperking heeft 'passend onderwijs' te bieden. Bij voorkeur in de eigen school, maar als dat niet lukt op een school waarmee in dit kader wordt samengewerkt. Dit moet leiden tot het toelaten van leerlingen met beperkingen in het gewone basisonderwijs. Dit wordt ook wel *inclusief onderwijs* genoemd. Dit proces is al sinds de jaren negentig gaande en kent als voorgangers voorzieningen zoals WSNS (Weer Samen Naar School), samenwerkingsverbanden en leerlinggebonden financiering (het 'Rugzakje'). Dit is speciaal voor leerlingen die geïndiceerd zijn voor het speciaal onderwijs maar toch normaal basisonderwijs volgen. Er zijn al aardig wat initiatieven als het gaat om inclusief onderwijs. Veel scholen laten tegenwoordig 'speciale' kinderen toe, al moeten ouders zich daar wel hard voor maken. De gedachte achter inclusie ligt in de Salamanca-verklaring van de Unesco uit 1994. Hierin wordt gesteld dat elk kind ongeacht zijn achtergrond gelijke mogelijkheden en ontwikkelingskansen moet krijgen binnen het onderwijs.

vindt mij dom!

wordt. Thomas blinkt uit in sport. Hij tennist en speelt drie keer in de week voetbal. Daarbij is hij sociaal en communicatief zeer vaardig. Dit uit zich met name tijdens de naschoolse opvang, waar hij op de kleine kinderen past en pannenkoeken voor ze bakt.

Rondvraag bij andere ouders leverde ons een naam van een andere school op. Vanaf dag één zijn we daar in gesprek geweest op gelijkwaardig niveau. Voor de school was het leerprobleem van Thomas het probleem niet, wél of het team het zag zitten met Thomas en of wij bereid waren hem te ondersteunen in het werken met de hulpmiddelen die hij nodig heeft voor zijn dyslexie. We waren blij dat hij een kans kreeg om op een gewone basisschool te blijven.

Sinds een aantal maanden zit Thomas op zijn nieuwe school. Voorafgaand aan het nieuwe schooljaar heeft hij een zeer uitgebreide kennismaking gehad waarbij hij op bezoek mocht komen in zijn nieuwe klas. Zijn nieuwe klasgenoten werden aangemoedigd om hem op te halen als er leuke dingen te doen waren. Daarmee werd de drempel om te verhuizen naar een andere school een stuk lager. Ook werden wij als ouders uitgebreid voorgelicht over het programma dat Thomas zou moeten volgen. Voor zijn dyslexie werd ons aangeraden om een

Inclusie: op weg naar 2010

De gedachte achter inclusief onderwijs is dat er zoveel mogelijk kinderen met lichamelijke en/of gedragsstoornissen en zeker kinderen met leerproblemen een plek vinden binnen het regulier onderwijs. Dit vraagt van ouders en leerkrachten een omslag in denken. Een omslag in waarden, het denken over de kansen en de optimale plek voor elk kind. Ouders en leerkrachten moeten wennen aan de gedachte dat het niet uitsluitend draait om de CITO-toets in groep 8, maar dat elk kind een prestatie kan leveren op zijn niveau en dat er voordelen zijn aan de toelating van 'speciale' kinderen op de gewone basisschool.

Een voorbeeld van dit denken wordt beschreven in Balans Magazine van juni 2004. Hierin doet de redactie verslag over inclusie in het onderwijs in Tamaqua, een stad in de Verenigde Staten. De onderwijsfilosofie daar is gebaseerd op twee principes: kinderen dienen dusdanige begeleiding te krijgen dat zij het maximale niveau bereiken gezien hun individuele mogelijkheden, en de kinderen krijgen in de school de gelegenheid om kennis en ervaring op te doen ten einde een productief lid te worden in de samenleving (zie ook www.balansdigitaal.nl > Producten > Archief artikelen > BB 6, juni 2004)

Daisyspeler aan te schaffen, waardoor hij ook lesmateriaal op cd zou kunnen afspelen. Alle stappen werden in overleg met ons gezet en er was ook contact van de nieuwe school met zijn oude school.

Dat Thomas een probleem zou hebben is niet één keer echt aan de orde geweest; dat zijn probleem aangepakt zou gaan worden was wel vanaf dag één duidelijk. Hij gaat naar een remedial teacher en volgt een speciaal programma. In plaats van zich dom te voelen, voelt hij zich nu echt speciaal met een eigen programma, met veel aandacht en veel vriendjes. De klas is door de juf uitgebreid op de hoogte gebracht van de komst van Thomas, waarbij een beroep is gedaan op hun solidariteitsgevoel. Hij wordt nu aan alle kanten geholpen en mag overal aan meedoen. We ontdekken dat er op zijn nieuwe school meer dingen anders zijn. Bijvoorbeeld de grote hoeveelheid Daisyspelers voor de kinderen met dyslexie. Er zijn ook kinderen met andere problemen, zoals ADHD, maar ook chronisch zieke kinderen. Kortom: iedereen heeft wel wát, waardoor iedereen speciaal is. De leerkracht maakt tijd vrij om ons regelmatig op de hoogte te houden. We kunnen thuis verder oefenen met de extra taken die hij mag doen. Hij wordt beloond en de extra inspanning van juf,

ouder, remedial teacher en intern begeleider zorgt voor een blij kind dat het weer leuk vindt om naar school te gaan. Zelfs de naschoolse opvang is betrokken bij zijn lesprogramma.

Op weg naar passend onderwijs in een inclusieve samenleving

Een verslag van de werkconferenties over inclusief onderwijs
Auteurs: Anouk Bolsenbroek, Douwe van Houten en Mario Nossin
Uitgeverij CPS | ISBN 9065085653987
64 pagina's | 2006 | €15,50

Dit boekje bevat een verslag van de werkconferenties: *Samen leren: grote klasse!* die in het najaar van 2005 werden georganiseerd door Stichting Perspectief over het thema inclusief onderwijs. Stichting Perspectief behartigt de belangen van mensen met beperkingen en van hun omgeving; ouders, familie, vrienden. Zij streeft onder andere naar een samenleving waarin alle kinderen naar dezelfde school gaan. Tijdens de werkconferenties werden voorbeelden van 'good practices' gepresenteerd en werd er gesproken over de veranderingen die nodig zijn om inclusief onderwijs te realiseren. Het boekje bevat zes hoofdstukken over:

- onderwijs in een gevarieerde samenleving
- inclusief onderwijs in Nieuw-Zeeland en Nederland
- visies op inclusief onderwijs
- inclusief onderwijs organiseren
- vormgeving van het onderwijs: visie curriculum en didactiek
- de inclusieve competentie van de leraar

Het boekje is uitgegeven door CPS onderwijsontwikkeling en kan besteld worden via www.cps.nl > Producten

De school van Thomas staat midden in het dorp, in een multifunctioneel gebouw waar ook twee andere scholen gevestigd zijn. In hetzelfde gebouw is er een peuterspeelzaal en zijn er gedeelde ruimtes om bijvoorbeeld handenarbeid of gymnastiek te geven. Er is ook een ruimte voor de naschoolse opvang. Thomas zit in een combinatieklas 7/8. Op de school zitten honderd leerlingen. Zelfstandig werken is een onderdeel van het programma vanaf groep 3. Dat betekent dat alle kinderen getraind worden in zelfstandig werken, stil werken als de andere groep instructie krijgt en met elkaar werken. Er is een klassenagenda en elk kind heeft ook zijn eigen programma waarmee het leert werken.

De school heeft vaste groepsleerkrachten en een intern begeleider die ook remedial teacher is. Deze intern begeleider volgt alle kinderen die speciale aandacht nodig hebben, maar is ook aanspreekpunt voor de leerkrachten als ze ergens niet uitkomen of als er een vermoeden is van een leer- of ontwikkelingsstoornis. De school heeft een hecht team groepsleerkrachten die met elkaar leren en problemen met elkaar bespreken. Door de combinatieklassen weten ze veel van elkaars leerlingen en kunnen ze elkaar tips geven over de zaken die ze tegenkomen in de klassensituatie.

De kinderen werken binnen een vastgelegde structuur die vaak herhaald wordt. De regels zijn voor iedereen hetzelfde en gaan over 'elkaar respecteren', 'je werk inleveren', 'slordig of netjes werken' en 'elkaar helpen'. De regels zijn op het niveau van het kind vastgelegd. Er zijn regelmatig programma's waarbij er meer klassen door elkaar heen samen werken. De school heeft gekozen voor een continu rooster en ook de regels voor het eten zijn een logisch vervolg op de regels in de klas. Kortom: er is samenhang en duidelijkheid voor alle kinderen. Er is een actieve ouderraad, die ook gehoord wordt als kinderen zoals Thomas

Niveaus/ werkwijzen	Team(leerkrachten)leren	De omgeving van het leren	Pedagogisch klimaat: wat ervaart het kind?	Individueel programma
delen	Het team overlegt regelmatig, er is een zorgstructuur. Leerstofgericht	Het kind werkt in groepen die wisselend van samenstelling zijn.	Het kind kent de regels van de school.	Het kind kan differentiëren binnen een kleine bandbreedte en keuze-programma's.
integratie	Het team werkt samen met deskundigen zoals remedial teachers en intern begeleiders en eventueel een schoolbegeleidingsdienst. Leerstofgericht	Het kind zit in een klas waar verschillen zijn in niveau en leeftijd.	Het kind kent de regels en weet waarom de regels er zijn.	Het kind heeft een grotere keuze in programma's en werkt op eigen niveau binnen het standaard programma.
participatie	Het kind staat centraal en ouders, jeugdzorg en andere maatschappelijke instanties worden geraadpleegd. Kindgericht	Het kind werkt regelmatig samen met andere kinderen die niet per se op dezelfde school zitten.	Het kind weet dat de regels op school in het verlengde liggen van de regels thuis of op andere plekken waar hij/zij leert.	Het kind kan ook gebruik maken van programma's van andere scholen.
inclusie	De gevarieerde samenleving en diversiteit is een onderliggende waarde bij de school. Ouders maken deel uit van het zorgteam van het kind, evenals andere partijen. Kindgericht	Het kind is niet altijd op school, maar in de omgeving waar het zich kan ontwikkelen.	De regels worden mede door het kind in overleg met anderen bepaald, waarbij rekening houden met de ander centraal staat.	Het kind krijgt een maatwerkprogramma, op zijn eigen behoeften en mogelijkheden afgestemd.

In plaats van zich dom te voelen, voelt hij zich nu echt speciaal met een eigen programma, met veel aandacht en veel vriendjes

zich aanmelden. De ouderraad wordt als adviesorgaan door de directie erg serieus genomen. In de cirkel ouder-kind-school is er, in het belang van het kind, ruimte voor alle partijen om inbreng te hebben als het gaat om de ontwikkeling van een kind.

Tot slot, aanbevelingen voor andere ouders

Met dit verhaal hou ik een pleidooi voor onderwijs op maat voor elk kind. Onderwijs op maat is voor mij de kern van inclusief onderwijs. Dat dit niet moeilijk hoeft te zijn en haalbaar is voor elke gewone school, laat het verhaal over Thomas zien. Het is een voorbeeld van een kind waarbij speciale zorg nodig is die zonder veel moeite op een gewone basisschool gegeven kan worden. Van Thomas' geschiedenis hebben wij geleerd dat de driehoek ouder-kind-school heel belangrijk is, waarbij alle partijen samen moeten werken om het kind te begeleiden in zijn ontwikkeling. Je hebt als ouder een zeer belangrijke rol en ook de verantwoordelijkheid om op zoek te gaan naar 'op maat' onderwijs voor je kind.

school gesteld is met de tolerantie en de kansen voor een kind met een leerprobleem. Dit zijn:

- de mate waarin het team met elkaar leert
- de omgeving die betrokken is bij het onderwijs
- het pedagogisch klimaat en
- de mate waarin kinderen een individueel programma kunnen volgen

Deze aspecten zijn in onderstaand schema uitgewerkt op de niveaus van de mate waarin er sprake is van inclusief onderwijs. Dit schema kan ouders helpen om in de communicatie met scholen de juiste vragen te stellen met betrekking tot het eigen 'speciale' kind.

1 Ria van Dinteren is moeder van Thomas en interim-manager en procesbegeleider binnen het bedrijfsleven en het onderwijs. De tekeningen bij dit artikel zijn gemaakt door Thomas. Voor contact: mail naar ria.vandinteren@planet.nl

Belemmeringen in kennis over de organisatie van het onderwijs zorgen er vaak voor dat je als ouder niet weet waar je op moet letten als je op zoek bent naar een goede plek voor je kind.

Uit onderzoek blijkt dat er een aantal aspecten/werkwijzen zijn waaraan een ouder kan zien hoe het op de